

IX 10 PARIMAT KOMPOSITSIOONI PÕHIPRINTSIPI

Nüüd on aeg tutvustada kompositsiooni kümmet põhiprintsiipi. Jälgin siin kuulsat väikest raamatut "Stiilielemendid", mida paljud peavad noorte ajakirjanike piiblik. See raamat võttis vaid mõnekümnel leheküljel kokku enamiku inglise keele reeglitest ja tüüpilistest vigadest.

REEGEL 10

Hoidke seotud sõnu koos

Sõnade asukoht lauses näitab nende seost. Peaksite omavahel seotud sõnad ühendama ja kokku panema, vastasel juhul võivad teie laused olla mitmetähenduslikud ja ebaselged.

Võrrelge neid näiteid

Võid helistada oma emale Londonisse ja rääkida talle kõike, et George viib sind vaid kahe dollari eest välja õhtusöögile.

Vaid kahe dollari eest saate helistada oma emale Londonisse ja rääkida talle kõik sellest, kuidas George teid õhtusöögile viib.

Mis siin vahet on? noh, muidugi, kaks dollarit maksab kõne, mitte õhtusöök, vastasel juhul tähendaks see lause, et tahad oma emale kurta, et George on ihne, samas kui tegelikult on sul hea meel, et George ta õhtusöögile viis. ja tahab seda oma emale rääkida.

Teine näide on pärit **tegelikest ajalehtedest:**

New Yorgi esimene kaubanduslik inimsperma pank avati reedel kaheksateistkümne roostevabast terasest külmutatud mehe spermaproovidega.

New Yorgi esimene kaubanduslik inimsperma pank avati reedel, kui kaheksateistkümnelt mehelt võeti spermat. Seejärel proovid külmutati ja säilitati roostevabast terasest paagis.

Esimese lausega on muidugi probleem selles, et mitte mehed ei külmunud, vaid proovid.

REEGEL 9

Kokkuvõtetes hoidke ühte ajavormi

Tegevuse kokkuvõtte tegemisel kasutage olevikuvormi. Luuletuse, loo või romaani kokkuvõtte tegemisel kasutage ka olevikku, kuigi võite kasutada minevikku, kui see tundub loomulikum. Kui kokkuvõtte on olevikuvormis, peaks viimane toiming olema perfektses vormis; ja tegevus, mis toimus varem täiuslikus minevikus. Kuid olenemata sellest, millise pinge te valite, olge järjekindel.

REEGEL 8

Asetage rõhutavad sõnad lause lõppu

Tavaline koht sõna või sõnade jaoks, mis peaksid olema kõige olulisemad, on lõpus. Erinev sõnajärjestus võib muuta teie laused üsna erinevaks.

Vaadake neid näiteid

Kui ütlete, et et *Seda terast kasutatakse peamiselt pardlite valmistamiseks, siis selle kõvaduse tõttu on rõhk **kõvadusel**;*

Aga kui sa ütled: *Selle kõvaduse tõttu kasutatakse seda terast peamiselt pardlite valmistamiseks,* siis on teil **erinev rõhk**.

Seega, kui kirjutate pardlitest, siis teine näide on tegelikult see, mida tahtsite öelda või rõhutada.

REEGEL 7

Vältige lahtiste lausete järjestust

Meie kirjutises on sageli nii, et teeme keerulisi pikki lauseid, mis on seotud arvuga ja, aga, mis, see ja nii edasi. Monotoonsust on palju parem vältida, jagades need kaheks, kasutades semikoolonit, perioodilisi lauseid jms.

REEGEL 6

Jätke nõelte sõnad vahele

Hea kirjutamine on **lühike**. Nagu William Stunk väidab: "*Lause ei tohiks sisaldada tarbetuid sõnu, lõik ei tohiks sisaldada mittevajalikke lauseid samal põhjusel, et joonisel ei tohiks olla tarbetuid jooni ja masinal ei tohiks olla mittevajalikke osi.*"

See ei tähenda, et kõik oma laused ja kirjutamine oleksid lühikesed, vaid igal kasutataval sõnal on oma koht ja eesmärk.

REEGEL 5 **Kasutage kindlat, konkreetset ja konkreetset keelt**
Eelista konkreetset üldisele, kindlat ebamäärasele, konkreetset abstraktsele. Näiteks:

*Saabus ebasoodsa ilma periood.
Nädala jooksul sadas iga päev.*

---

*Ta ilmutas rahulolu, kui sai oma väljateenitud tasu.
Ta irvitas mündi tasku pistdes.*

REEGEL 4 **Pane avaldused positiivsesse vormi**
Püüdke vältida kõhklusi, mittepühendumist ja kõrvalehoidmist. Ehk teisisõnu, ära kirjuta ega räägi nagu poliitik.

Ha ei jõudnud väga sageli õigel ajal – tavaliselt tuli ta hilja

"Taming of the Shrew" on kohati üsna nõrk. Shakespeare ei kujuta Katherine'i väga imetlusväärse tegelasena, ega Bianca jääb Shakespeare'i teoste olulise tegelasena kauaks meelde..

-----vs-----

Naised filmis "The Taming of the Shrew" pole atraktiivsed. Katherine on ebameeldiv, Bianca on tühine.

REEGEL 3 **Kasutage aktiivset häält**
See reegel ei tähenda, et peaksime passiivsest häälest täielikult loobuma, mis on sageli kasulik ja mõnikord vajalik. Siiski kipuvad inimesed inglise keeles liiga sageli seda üle kasutama.

Võtke näiteks see näide

Taastamise dramatiseerijaid ei austata tänapäeval vähe.

Kaasaegsed lugejad ei austa restauratsiooni dramatiseerijaid.

Esimene oleks sobivam, kui kirjutada taastamise dramatiseerijatest, teine lõigus tänapäeva lugeja maitsest. Vajadus muuta mõni konkreetne sõna lause teemaks määrab sageli, nagu nendes näidetes, millist häält kasutada. Kuid aktiivse hääle kasutamine on sageli parem viis elavalt, rõhutatult ja jõuliselt kirjutada.

Seal oli suur hulk surnud lehti surnud lehed maas.

Surnud lehed kattis maapinna.

*Varsti kahetses ta meelt
väga kahju, et ta ütles, mis tal oli.*

Peagi parandas ta meelt oma sõnadega.

Pange tähele, et ülaltoodud näidete puhul muutub lause tugevamaks muutmisel tavaliselt lühemaks.

Seega on lühidus jõulisuse kõrvalsaadus.

REEGEL 2

Muutke lõik kompositsiooniühikuks

Nagu me varem rääkisime, on lõik õige ühik; Reeglina alustage iga lõiku kas lausega, mis viitab teemale, või lausega, mis aitab üleminekut. Lõik võib olla mis tahes pikkusega, kui see sisaldab ühte loogilist plokki või ühikut. Üldiselt pidage meeles, et lõikude koostamine nõuab nii head silma kui ka loogilist meelt.

REEGEL 1

Valige sobiv kujundus ja hoidke sellest kinni

Igasuguse kirjutamise aluseks on põhiline konstruktsioon. Kirjanikud järgivad osaliselt seda kujundust, osaliselt kalduvad sellest kõrvale vastavalt oma oskustele, vajadustele ja kompositsioonitoiminguga kaasnevatele ootamatutele sündmustele. Et kirjutamine oleks tõhus, peab see täpselt järgima kirjutaja mõtteid, kuid mitte tingimata nende mõtete esinemise järjekorras. See nõuab menetlusskeemi. Mõnel juhul on parim kujundus ilma kujunduseta, nagu armastuskirja puhul, mis on lihtsalt väljavool, või juhusliku essee puhul, mis on möll. Kuid enamasti peab planeerimine olema kirjutamise tahtlik eelmäng. Kompositsiooni esimene põhimõte on seega ette näha või määrata tulevase kuju ja järgida seda kuju.